

عنوان مقاله:

منظر فرهنگی روستای نایبند (شناسایی عوامل کالبدی و فراکالبدی شکل‌دهنده به منظر فرهنگی نایبند)

محل انتشار:

فصلنامه مسکن و محیط روستا، دوره 39، شماره 172 (سال: 1399)

تعداد صفحات اصل مقاله: 16

نویسندگان:

کاوه منصوری - Textures, Esfahan University of Arts, Senior Expert of the Conservation Department of Emarat Khorshid
Consulting Engineers Co, Tehran, Iran

فرامرز پارسی - University of Science and Technology, Managing Director of Emarat Khorshid Consulting Engineers Co

خلاصه مقاله:

نایبند، روستایی است تاریخی در خراسان جنوبی که در حاشیه غربی کویر قرار دارد. استقرار در مجاورت راهی کاروان‌رو، موقعیت سوق‌الجیشی، وجود منابع آب و زمین‌های حاصل‌خیز سبب شکل‌گیری بافت آن شده‌است. شرایط سخت اقلیمی منطقه و وجود اشرار و راهزنان در دوران تاریخی، ضمن شکل‌گیری قلعه و برج‌های دیده‌بانی، ساختاری درهم‌تنیده و فشرده به بافت بخشیده‌است. پژوهش حاضر با هدف شناخت ساختارهای شکل‌دهنده به منظر فرهنگی نایبند، الگوهای معماری و تیپولوژی مسکن، ضمن بازشناسی روستا در متون تاریخی و سفرنامه‌ها، ساختار کالبدی آن را مورد تحلیل قرار داده و سعی دارد به این سؤالات پاسخ دقیق دهد که: سابقه سکونت در روستا به چه دوره‌ای بازمی‌گردد؟ نایبند در چه فرآیند تکاملی، روند شکل‌گیری خود را طی کرده و چرا بافت روستا، ساختاری فشرده، همچون قلعه‌ای نفوذناپذیر دارد؟ و پارادایم‌های شکل‌دهنده به منظر فرهنگی نایبند چیست؟ از همین‌رو، پژوهش ضمن بهره‌گیری از متد مطالعات تاریخی و بررسی‌های کتابخانه‌ای، با رویکردی تحلیلی-تفسیری به موردپژوهی در بافت روستا پرداخته و تلاش دارد از طریق مطالعات میدانی و مستندنگاری مؤلفه‌های کالبدی و فراکالبدی حاکم بر آن و انطباق داده‌های مستخرج از مفهوم «منظر فرهنگی» پارادایم‌های شکل‌دهنده به منظر فرهنگی نایبند را بررسی کند. نتایج مطالعات پژوهشگران نشان می‌دهد: ترکیب ساختارهای طبیعی سکونتگاه شامل: کوه‌های مرتفع، دره‌های سبز و چشمه‌های آب- که در تضادی آشکار با بستر کویری منطقه، اکوسیستم منحصربه‌فردی منطقه را به وجود آورده‌اند- از یک‌سو و عناصر مصنوع و انسان‌ساخت شامل: مناظر کشاورزی (مزارع، باغ‌های مرکبات و نخلستان‌های حاشیه‌ای روستا)، آثار معماری (عرصه‌های دستکند، قلعه، برج‌های دفاعی، الگوهای مسکونی منحصربه‌فرد، گذرها و ساباط‌ها) و ساختارهای فرهنگی و اجتماعی ویژه حاکم بر منطقه ازسوی دیگر، ساختار درهم‌تنیده فرهنگی- طبیعی نایبند را پدید آورده‌است. این مفهوم درهم‌تنیده با تاریخی غنی از دوران پیش از اسلام، آداب زیستی و سنت‌های معیشتی، کاربری تاریخی و مداوم زمین با الگوی باغداری و کشاورزی، ساختارهای معماری گسترده و دید بصری ویژه به کویر لوت، نایبند را به نمونه‌ای ارزشمند از مناظر فرهنگی ارگانیک و پیوسته سکونتگاه‌های حاشیه کویری کشور بدل کرده‌است.

کلمات کلیدی:

Historical Village, Nayband, Architectural Patterns, Physical and nonphysical paradigms, cultural landscape
روستای تاریخی، نایبند، الگوهای معماری، پارادایم‌های کالبدی و فراکالبدی، منظر فرهنگی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1172173>



